



การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

The development of an instructional model to Enhancing Public Mind of
junior high school Students

สิริรัฐ กาญจนโพธิ์*

Sirirut Kanjanapho

ดร.ไชยรัตน์ ปราณี**

Dr. Chairat Pranee

ดร.สิริพร ปาณาวงษ์***

Dr. Siriporn Panawong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียน 2. เพื่อสร้างแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียน ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย บทบาทของครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกนักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่มและการทำกิจกรรมเดี่ยว 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง หลักการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยขั้นตอนของรูปแบบประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 เปิดใจเรียนรู้ ขั้นที่ 2 พินิจดูใคร่ครวญ ขั้นที่ 3 ประมวลผลประสบการณ์ 3) คุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนหลังเรียน 1 สัปดาห์ และหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ / จิตสาธารณะ

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1. do a synthesis of knowledge from this research that studied about enhancing the public mind (characteristic) of the students 2. develop an instructional model to enhancing public mind (characteristic) of junior high school students 3. study the result after the operation of an instructional model to enhancing public mind (characteristic) of junior high school students. The research result was found as follow : 1) Researches that studied about enhancing the public mind (characteristic) of the students had various models/methods that had roles of teacher as a facilitator and students had to do group or individual activities. 2) An instructional model to enhancing public mind (characteristic) of junior high school students had 6 components which were concept of

*นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

***อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

the model, objectives, expected result, principles of learning management, learning process, measurement and evaluation. It consisted of Step 1: Be open minded to learn. This consists of 1.1) study the model and 1.2) link relations. Step 2: Consider and examine. It consists of 2.1) specify objective and 2.2) face the real situation. Step 3: Codify the experience.3) The result studying after the operation of an instructional model to enhancing public mind characteristic found that the public mind characteristic of students after studied was higher than before with a significant different level at .05. public mind characteristic after studied with the model after, after studying 1 week and after studying 2 weeks had no a significant different.

Keyword : Development of an Instructional Model / Public Mind

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยมีปัญหาด้านจิตสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนซึ่งเติบโตมากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งจากจุดเริ่มต้นดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการคิด ความเชื่อและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบเชิงลบที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบันคือ พฤติกรรมอันเกิดจากความเสื่อมของจิตใจคนที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมไทยในภาวะที่ต้องเผชิญกับปัญหาหรือด้าน กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องได้กล่อมเกลาคให้คนไทยส่วนใหญ่ในช่วงปัจจุบันมีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนไป ไม่ใส่ใจต่อเรื่องของส่วนรวมมากเหมือน คนไทยสมัยก่อน ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีลักษณะเป็น มนุษยนิยม มองข้ามความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกันของธรรมชาติและสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดการรับรู้และมีความคิดว่าของที่เป็นของสาธารณะนั้น เป็นทรัพย์สินของภาครัฐหรือ ทางราชการที่คนทั่วไปสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถนำมาใช้ประโยชน์หรือร่วมใช้ประโยชน์ โดยไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแล หากแต่เป็นหน้าที่ของภาครัฐบาลหรือทางราชการที่พึงจักต้องดูแลรักษาให้คงสภาพอยู่ จึงพากันละเลยหรือไม่สนใจที่จะดูแลรักษาหรือช่วยกันจัดการเพื่อทำให้ทรัพย์สินส่วนกลางคงสภาพอยู่ได้นานมากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2536, หน้า 44-47) ทศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรม อันชาติจิตสำนึกที่ดีเหล่านี้ฝังลึกในจิตใจคนมาโดยตลอด และจะทวีความรุนแรงของปัญหามากขึ้น อย่างต่อเนื่องตั้งแต่การที่ไม่เอาใจใส่ในสมบัติส่วนรวมทั้งที่คนรุ่นก่อนหรือส่วนรวมสร้างขึ้นและสมบัติทางธรรมชาติจนกระทั่งถึงการทำลาย การไม่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของที่จะต้องดูแลรักษา การแก่งแย่งเพื่อยึดเอาเป็นส่วนตัว สังคมต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างฉวยโอกาสต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของตนเองเท่านั้น ให้ความสำคัญกับวัตถุมมากกว่าจิตใจจนทำให้น้ำใจที่มีต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ เพื่อนฝูง โรงเรียนและสังคมน้อยลง ชาติจิตสำนึก ชาติความมีน้ำใจ สังคมเจริญด้วยวัตถุมากกว่าจิตใจ ปัญหาที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน มีศูนย์กลางอยู่ที่การขาดคุณลักษณะจิตสาธารณะของคนไทย เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ทุกด้านล้วนถูกชี้นำโดยสภาวะทางจิต ดังนั้นหากละเลยไม่มีการสร้างการรับรู้หรือการปรับเปลี่ยนจิตสำนึกของคนไทยเกี่ยวกับส่วนรวมหรือจิตสาธารณะให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่ผ่านมาย่อมจะเกิดปัญหาความไม่สงบสุขเกิดขึ้นในสังคม (ชาย โพลิตา และคนอื่นๆ, 2540, หน้า 40) คุณลักษณะจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมโดยเฉพาะสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เพิกเฉยต่อส่วนรวม ความคิดเรื่องอยากมีสังคมที่ดี มีรัฐที่ดีไม่ใช่ว่าความคิดของคนส่วนใหญ่อีกต่อไป (การปิโตเลียมแห่งประเทศไทย, 2542, หน้า 9-12)

การเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ก่อนเรียน 1 สัปดาห์ ก่อนเรียน หลังเรียน หลังเรียน 1 สัปดาห์ และหลังเรียน 2 สัปดาห์ แตกต่างกัน
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนเรียน 1 สัปดาห์ ก่อนเรียน หลังเรียน หลังเรียน 1 สัปดาห์ และหลังเรียน 2 สัปดาห์ แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะด้วยการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
 แหล่งข้อมูล
 แหล่งข้อมูล ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ จะต้องเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ที่เป็นปริญญานิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษาและสืบค้นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จากฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ปี 2546-2556
2. กำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องที่ต้องการศึกษาในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ ได้แก่ ลักษณะการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับผู้เรียน

3. อ่านเอกสารและงานวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยทำสำเนาและอ่านเอกสาร งานวิจัย จากนั้นจัดกระทำรหัส โดยบันทึกย่อไว้ตรงขอบกระดาษ หรือทำ Highlight ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยและการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนโดยทำการวิเคราะห์เฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสาร (Manifest Content) โดยไม่คำนึงถึงเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content)

3.2 ผู้วิจัยอ่านบันทึกย่อหรือ Highlight ที่ได้ทำไว้ จากนั้นจับประเด็นสำคัญของรหัสนั้นๆ เพื่อสร้างกลุ่มย่อย (Category) ของประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะ

3.3 ผู้วิจัยอ่านข้อมูลใน Category แล้วสร้างคำอธิบายของ Category นั้นๆ เพื่อให้เข้าใจกลุ่มข้อความใน Category นั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร

3.4 ระบุให้ได้ว่า Category นั้นเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับสาระสำคัญ (Themes) อย่างไร

3.5 กระทำซ้ำในขั้นตอนที่ 1-4 ในกรณีที่มีเอกสารหรืองานวิจัยมากกว่า 1 ฉบับ

3.6 เมื่อทำจนครบทุกเอกสารและงานวิจัยแล้ว รวบรวมทุก Category หรือ Theme เพื่อตรวจสอบแต่ละรายละเอียดและพิจารณาว่าสอดคล้องหรือสามารถเข้ากันได้หรือไม่

3.7 เมื่อจัดกลุ่มข้อมูลลงใน Category และ Theme เรียบร้อยแล้ว อ่านซ้ำอีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลสามารถเข้ากลุ่มได้จริง

3.8 อ่านทุกๆ Category เพื่อดูว่ามีอะไรหลอมรวมกันได้ หรือยังไม่เหมาะที่จะเข้ากลุ่ม แล้วต้องแยกเป็น Category ใหม่ อาจทำให้ได้ประเด็นเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน

3.9 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยซ้ำเพื่อให้แน่ใจว่าทุกๆ ข้อมูล ได้ทำการจัดกลุ่มเรียบร้อยแล้ว

4. สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 นี้แบ่งออกเป็น 2 แหล่งข้อมูลได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 3 คน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านทุ่งมน โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งสงบ และโรงเรียนบ้านคลองข่อย ที่ไม่ใช่อีกกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง และกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 212 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะ และผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 จากนั้นสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษา ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบ คือ แนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง หลักการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล นำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสนอต่อประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

3. สร้างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ได้ค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.64

4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กำหนดเนื้อหาที่จะใช้จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้และพร้อมแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.55 โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.53-4.56

5. สร้างแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะโดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะ มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

5.1 นำแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดในด้านความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) พิจารณาและตรวจสอบในด้านความเหมาะสมของเนื้อหาภาษาที่ใช้ เพื่อให้ครอบคลุมคุณลักษณะจิตสาธารณะที่ต้องการประเมิน ซึ่งได้แก่

ตัวชี้วัดที่ 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

พฤติกรรมบ่งชี้ 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ

พฤติกรรมบ่งชี้ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาโดยไม่

หวังผลตอบแทน

พฤติกรรมบ่งชี้ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

ตัวชี้วัดที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้ 2.1 ดูแล รักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

พฤติกรรมบ่งชี้ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตาม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

5.2 ปรับปรุงแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะตามผลตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดในด้านความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.7 ถึง 1.00 แสดงว่าใช้ได้ทุกข้อ และเมื่อพิจารณาคำตอบแล้วก็พบว่ามีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

5.3 นำแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 212 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งมน

โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งสงบ และโรงเรียนบ้านคลองข่อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 แล้วนำผลที่ได้มาหาแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยนำผลคะแนนการตรวจแบบวัดมาคำนวณหาค่าดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ (t) และได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 3.851-23.312 ซึ่งถือว่าข้อที่มีค่า t มากกว่า 1.75 ขึ้นไปเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกใช้ได้ (Edwards, 1975; อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 94)จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นพบว่าแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะมีค่าความเชื่อมั่น .956

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2557 ภาคเรียนที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 31 คน โรงเรียนบ้านวังเกษตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะ การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ทดลองจำนวน 6 เรื่องโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัดคุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ และก่อนการทดลอง โดยใช้แบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสอบด้วยตนเอง ใช้เวลาในการทดสอบ 30 นาที

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

3. ทดสอบหลังการทดลอง หลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนทดลอง ใช้เวลาในการทดสอบ 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง หลังการทดลอง ได้แก่

1. คำนวณค่าสถิติพื้นฐานคะแนนคุณลักษณะจิตสาธารณะ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยรายด้านจากแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะดังนี้

1.00-1.49 หมายถึง มีในระดับของจิตสาธารณะในขั้นการรับรู้

1.50-2.49 หมายถึง มีในระดับของจิตสาธารณะในขั้นการตอบสนอง

2.50-3.49 หมายถึง มีในระดับของจิตสาธารณะในขันการเห็นคุณค่า

3.50-4.00 หมายถึง มีในระดับของจิตสาธารณะในขันการจัดระบบ

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะ คะแนน

การประเมินตนเองด้านคุณลักษณะจิตสาธารณะ คะแนนการสังเกตคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน ก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง หลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-way Analysis of Variance : Repeated Measures) ถ้าพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็จะเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ด้วยการเปรียบเทียบ รายคู่ โดยวิธี Bonferroni ซึ่งเป็นวิธีทีเหมาะสมในการวิจัยทีมีการวัดซ้ำ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยทีศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะด้วยการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พบว่า งานวิจัยทีมุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะส่วนใหญ่ใช้แนวคิดหรือทฤษฎี ดังนี้ 1) ทฤษฎีการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification) 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครู (Teaching Model) พบว่า ส่วนใหญ่ครูจะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการทางสังคม (The Social Family) ทีเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทีต้องอาศัยกระบวนการกลุ่ม หรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ ร่วมกับผู้อื่นในการค้นคว้า สำหรับบทบาทของผู้อสอน พบว่า ส่วนใหญ่ครูแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยผู้อสอนมีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกประสานงานส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมช่วยเหลือ นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และบทบาทของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่ม (Active group) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดกลุ่มนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. สร้างรูปแบบจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนขันมัธยม ศึกษาตอนต้นผู้วิจัยนำผลทีได้จากการศึกษาในขันที 1 และการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทีเกี่ยวข้องกับการพัฒนา คุณลักษณะจิตสาธารณะมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน พบว่า รูปแบบการ จัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.67 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความเหมาะสมรายข้ออยู่ ระหว่าง 4.44-4.89 ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะมีองค์ประกอบและ ลักษณะดังต่อไปนี้

แนวคิดของรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะสำหรับ นักเรียนขันมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งพัฒนาให้นักเรียนได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนทีมีต่อสังคมด้วย กระบวนการเรียนรู้ผ่านการใคร่ครวญด้วยใจทีเปิดกว้าง รับฟังกัลยาณมิตรด้วยใจทีอ่อนน้อม ทีนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจทีสัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตนักเรียนโดยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้จากภายใน และการเฝ้า มองเห็นตามทีเป็นจริง เพื่อการถึงพร้อมในการเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำ ประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ทีมีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดลอมด้วยแรงกาย สติปัญญา

วัตถุประสงค์

เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน นำไปสู่การปฏิบัติตนต่อสังคมมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

พฤติกรรมบ่งชี้ 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ

พฤติกรรมบ่งชี้ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาโดยไม่

หวังผลตอบแทน

พฤติกรรมบ่งชี้ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความ

ความสุขให้กับผู้อื่น

ตัวชี้วัดที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้ 2.1 ดูแล รักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

พฤติกรรมบ่งชี้ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตาม

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

หลักการจัดการเรียนการเรียนรู้

บทบาทครูผู้สอนครูผู้สอนควรมีบทบาทดังนี้

1. กัลยาณมิตร (Friendly) คือ การทำตนให้เป็นแหล่งความรู้ หรือเป็นเสียงแห่งความมีจิตสาธารณะที่คอยบอกกล่าว แนะนำ สั่งสอน ชี้แจง ช่วยเหลือ รวมถึงการเป็นการเป็นตัวอย่างที่ดีที่คอยชักชวนให้นักเรียนคิดชอบ เห็นชอบ จนเกิดการนำไปสู่การมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่เป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนจะแสดงออกด้วยการมีใจที่เมตตา ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายให้ความใส่ใจ ห่วงใย เอาใจใส่ เข้าใจ เห็นอกเห็นใจและให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหา สัมพันธภาพที่ดีจะทำให้ นักเรียนรู้สึกอุ่นใจ และเชื่อมั่นในตนเองที่ปฏิบัติตนให้เป็นคนมีจิตสาธารณะ

2. ต้นแบบที่ดี (Role Model) เป็นการแสดงออกถึงการเป็นตัวอย่างที่ดีในคุณลักษณะจิตสาธารณะ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาอยากประพฤติปฏิบัติตาม ดังนั้น ถ้าครูผู้สอนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะ คือ เป็นผู้เอาใจใส่ดูแลเป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงมีบุคลิกภาพที่มีน้ำใจ ใสใจ ห่วงใย เอาใจใส่ เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และอ่อนโยนต่อนักเรียน ย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนมากที่สุด เพราะเป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถเรียนรู้ได้ทันที

3. ผู้ชี้แนะ (Counselor) เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยหรือปัญหาคับข้องใจทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะจิตสาธารณะ การเรียน และเรื่องส่วนตัว ครูผู้สอนอาจใช้เวลา พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหา ให้คำปรึกษาด้วยใจที่เมตตา ชี้แนะในช่องทางที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้สึกถึงความมั่นคง อบอุ่นทางจิตใจ และหาวิธีแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง

4. ผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter) คือ เป็นผู้กระตุ้นรวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการฝึกฝนและพัฒนาตนเองสู่การมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ และเสริมสร้างบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ที่มีความเอื้ออาทร เมตตา รวมถึงการเสริมแรงด้วยการชมเชย และให้กำลังใจแก่เด็กอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มีเจตคติที่ดีและมีคุณลักษณะจิตสาธารณะ

บทบาทนักเรียน บทบาทของนักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. เป็นผู้มุ่งมั่น (Strive) สร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับตนเอง โดยยึดหลัก “เปิดใจรับรู้ ฟินิจดูใคร่ครวญ ประมวลประสบการณ์สู่การปรับปรุงตนเอง”

2. เป็นผู้มีวินัย (Discipline) มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองด้วยการเตรียมตนให้พร้อม กระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ร่วมทำกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและครู

3. เป็นกัลยาณมิตร (Friendly) ด้วยการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตรในระหว่างเพื่อน มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เข้าใจและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีน้ำใจ ให้ความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน สนับสนุน ให้กำลังใจกันและกัน การมีเพื่อนร่วมแนวทางในการพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้มีจิตสาธารณะจะช่วยให้ประสบความสำเร็จเร็วขึ้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เปิดใจเรียนรู้

เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ รับรู้ลักษณะสำคัญของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ โดยการสังเกตและรวบรวมสิ่งที่รับรู้มา นำความสำเร็จของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ ร่วมกับประสบการณ์เดิมของตนเองคิดใคร่ครวญถึงต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะด้วยสุนทรียสนทนา โดยใช้คำถามแบบโยนิโสสนธิการ เพื่อให้นักเรียนสังเกตและจดจำพฤติกรรมต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ จูงใจให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะให้นักเรียนได้นำความสำเร็จของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ หลอมรวมกับประสบการณ์ของตนเองและเพื่อนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ร่วมกับคำพูดในการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะของครู มาพิจารณาใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้(ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง)

1. เรียนรู้ต้นแบบ เป็นการนำเสนอต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะที่ดี ที่มีความเด่นชัดจดจำง่าย มีความดึงดูดใจสูง หรือบ่งบอกถึงความยากลำบากในการมีคุณลักษณะจิตสาธารณะกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งจะทำให้ผู้สังเกตต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะสนใจได้มาก โดยครูจะทำหน้าที่จูงใจให้นักเรียนสังเกตจดจำพฤติกรรมของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ มาคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง ภายใต้สภาวะจิตอันสงบ ด้วยการเฝ้ามองตามความเป็นจริง

2. เชื่อมโยงสัมพันธ์ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดแบบโยนิโสสนธิการ 5 แบบ ได้แก่ การคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย, การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ, การคิดแบบอริยสัจ, การคิดแบบคุณโทษและทางออก และการคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เกี่ยวกับต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ และประสบการณ์การปฏิบัติตนด้านคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนเอง เพื่อให้เกิดการคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง โดยพิจารณาความสำเร็จจากต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ ความสำเร็จในการกระทำของตนเองร่วมกับการใช้คำพูดสร้างแรงบันดาลใจจากครูเพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าสามารถช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้ นำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล และมีพฤติกรรมที่แสดงออกที่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 พินิจใคร่ครวญ

เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำอย่างชัดเจน กำกับตนเองเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ (กิจกรรมที่ 1 ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง สำหรับกิจกรรมที่ 2 ใช้เวลา 8 สัปดาห์)

1. กำหนดเป้าหมาย นักเรียนพิจารณาใคร่ครวญรับรู้คุณลักษณะจิตสาธารณะของตนเอง โดยน้อมนำประสบการณ์เดิมของตนเอง และต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะพิจารณาใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งด้วยบรรยากาศการสนทนาที่ผ่อนคลาย ทุกคนเป็นกัลยาณมิตรมีความรักความเมตตาซึ่งกันและกัน ผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนา โดยครูใช้คำถามแบบโยนิโสสนิการกระตุ้นคิดแล้วให้นักเรียนผลัดกันพูดทีละคน เมื่อเพื่อนกำลังพูดนักเรียนคนอื่นควรตั้งใจฟัง และฟังจนจบโดยไม่พูดแทรกขึ้นมา พิจารณาเรื่องราวที่เพื่อนพูดด้วยใจที่ปราศจากอคติ สังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองขณะที่เพื่อนพูดว่ามีความขัดเคืองหรืออคติหรือไม่ หากมีการขัดเคืองให้รู้ตัวและทำจิตใจให้สงบระวางความขัดเคืองหรืออคตินั้นสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะโดยการยกย่อง โดยครูใช้คำพูดจูงใจให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถปฏิบัติตนให้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะได้ โดยสื่อสารให้นักเรียนทราบถึงเป้าหมายของการทำตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ รวมถึงอธิบายให้เห็นว่าต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกับนักเรียนหรือมีความยากลำบากในการมีคุณลักษณะจิตสาธารณะยังสามารถทำความดีช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมได้ นักเรียนของครูก็สามารถทำได้เช่นเดียวกันกำหนดเป้าหมายจะทำให้นักเรียนได้รู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำอย่างชัดเจน โดยให้นักเรียนแต่ละคนกำหนดเป้าหมายรวมถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมในเรื่องที่ได้เรียนรู้

2. เสนอหน้าสถานการณ์จริง นักเรียนเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงเพื่อเปิดพื้นที่สู่การเรียนรู้ใหม่ๆ และเข้าถึงข้อจำกัดของศักยภาพของตนเองต่อการพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะ กำกับควบคุมตนเองโดยการปฏิบัติตามเป้าหมายและกิจกรรมที่กำหนดไว้โดยการเขียนบันทึกการปฏิบัติของตนเอง โดยครูจะคอยเป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจนักเรียนในการปฏิบัติตนให้เป็นคนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะลงมือปฏิบัติช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตใจที่เป็นเมตตา มีความรักให้แกกัน ไว้วางใจกัน เข้าใจและยอมรับ รวมทั้งเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนฐานความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง อยากช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ทำให้เกิดการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เป็นการกระทำด้วยความเต็มใจไม่หวังผลตอบแทน โดยใช้สังคหวัตถุสี่ คือ นักเรียนแสดงควมมีน้ำใจทำให้คนเราอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขด้วย ทาน คือ การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน, ปิยาจา คือ การกล่าวคำพูดไพเราะอ่อนหวานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่น้ำถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม, อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจกรรม บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม และสมานัตตา คือ ความมีตนเสมอ ปฏิบัติตนสม่ำเสมอวางตนเหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 3 ประมวลประสบการณ์

เป็นการที่ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงคุณลักษณะจิตสาธารณะ โดยให้ผู้เรียนได้เห็นความสำเร็จจากการแสดงพฤติกรรมของการกระทำของตนเองด้วยการน้อมนำความสำเร็จของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ หลอมรวมกับประสบการณ์ของตนเองและเพื่อนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมร่วมกับคำพูดในการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะของครู มาพิจารณา

ใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง มุ่งสู่การตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติตนให้ชัดเจน กำกับตนเองในการปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

ประเมินผลการปฏิบัติและสะท้อนผลการปฏิบัติให้นักเรียนแต่ละคนเปรียบเทียบผลการปฏิบัติของตนตลอดช่วงเวลา 2 เดือนที่ผ่านมา กับเป้าหมายและกิจกรรมที่กำหนดไว้ แล้วพิจารณาว่าสิ่งที่ตนเองได้ทำนั้นเป็นไปตามเป้าหมายและกิจกรรมที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อพฤติกรรมนักเรียน โดยครูจะใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดแบบโยนิโสมนสิการ 5 ได้แก่ การคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย, การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ, การคิดแบบอริยสัจ, การคิดแบบคุณโทษและทางออก และการคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียมพิจารณาใคร่ครวญสะท้อนผลการปฏิบัติของแต่ละคนเกี่ยวกับความรู้สึก ความสุข ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมอย่างลึกซึ้งด้วยบรรยากาศการสนทนาที่ผ่อนคลาย ทุกคนเป็นกัลยาณมิตรมีความรักความเมตตาซึ่งกันและกัน ผ่านกระบวนการสนทนาที่ให้นักเรียนผลัดกันพูดทีละคน เมื่อเพื่อนกำลังพูดนักเรียนคนอื่นควรตั้งใจฟัง และฟังจนจบโดยไม่พูดแทรกขึ้นมา พิจารณาเรื่องราวที่เพื่อนพูดด้วยใจที่ปราศจากอคติ สังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองขณะที่เพื่อนพูดว่ามีความขัดเคืองหรืออคติหรือไม่ หากมีการขัดเคืองให้รู้ตัวและทำจิตใจให้สงบลงวางความขัดเคืองหรืออคตินั้นนักเรียนเขียนบันทึกสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความรู้สึกในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

การวัดและประเมินผล

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้วิธีการ นักเรียนประเมินตนเองด้วยการทำแบบวัดคุณลักษณะจิตสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Time Series Design ใช้ระยะเวลาทดลอง 8 สัปดาห์ ปรากฏผลดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานและระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน

ระยะเวลาที่วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะ
ครั้งที่ 1 ก่อนเรียน 1 สัปดาห์	2.176	0.33	ขึ้นเห็นคุณค่า
ครั้งที่ 2 ก่อนเรียน	2.197	0.34	ขึ้นเห็นคุณค่า
ครั้งที่ 3 หลังเรียน	3.340	0.18	ขึ้นการจัดระบบ
ครั้งที่ 4 หลังเรียน 1 สัปดาห์	3.347	0.18	ขึ้นการจัดระบบ
ครั้งที่ 5 หลังเรียน 2 สัปดาห์	3.351	0.16	ขึ้นการจัดระบบ

จากตารางที่ 1 พบว่า ช่วงเวลาก่อนเรียนนักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะในระดับเห็นคุณค่า โดยก่อนเรียน 1 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.176 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.197 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.34 และช่วงเวลาหลังเรียนนักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะอยู่ในระดับขึ้นจัดระบบ โดยหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.340 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18 หลังเรียน 1 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.347 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 และหลังเรียน 2 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.351 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16

2) ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การเปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการวัดโดยใช้ One-way Analysis of Variance : Repeated Measures ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการวัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระยะเวลาที่วัด	50.028	4	12.507	825.821*	.000
ความคลาดเคลื่อน	1.817	120	.015		
รวม	51.845	124			

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนจากการวัดก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทำการทดสอบคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะรายคู่ โดยใช้ Bonferroni method ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะจิตสาธารณะ

ระยะเวลาที่วัด	ก่อนเรียน 1 สัปดาห์	ก่อนเรียน	หลังเรียน	หลังเรียน 1 สัปดาห์	หลังเรียน 2 สัปดาห์
ก่อนเรียน 1 สัปดาห์	-	.021	1.164*	1.171*	1.175*
ก่อนเรียน	-	-	1.143*	1.150*	1.155*
หลังเรียน	-	-	-	.007	.011
หลังเรียน 1 สัปดาห์	-	-	-	-	.005
หลังเรียน 2 สัปดาห์	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า

1. คุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนเรียน 1 สัปดาห์ และก่อนเรียน ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้
2. คุณลักษณะจิตสาธารณะจากการวัดในช่วงเวลาหลังเรียน หลังเรียน 1 สัปดาห์ และหลังเรียน 2 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้
3. คุณลักษณะจิตสาธารณะจากการวัดในช่วงเวลาหลังเรียน หลังเรียน 1 สัปดาห์ และหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัยโดยกำหนดประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียน พบว่า แนวคิด/ทฤษฎี/วิธีการที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนส่วนมากจะให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเกตต้นแบบ ให้นักเรียนได้สังเกตตัวแบบจิตสาธารณะให้นักเรียนรับรู้ใส่ใจลักษณะสำคัญของตัวแบบจิตสาธารณะ โดยตัวแบบนั้นจะต้องมีคุณค่ามีความสำคัญที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจในการศึกษาพฤติกรรมของตัวแบบ ให้นักเรียนสังเกต จดจำลักษณะและการกระทำของตัวแบบจิตสาธารณะ จูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ และแสดงให้นักเรียนเห็นความแตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับมากับการแสดงออก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้จากต้นแบบจิตสาธารณะสามารถพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พลับพลึง วงศ์คำมูล, 2555; นิรมล มาลัย, 2554) ซึ่งแนวคิดในการเรียนรู้จากต้นแบบเป็นแนวคิดของ Bandura (1986, 1989) ที่ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ปัญหาสังคมทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญหา เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีปัญหานั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดจากการสังเกตตัวแบบ โดยตัวแบบจะทำหน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดของพฤติกรรม (Fischer & Gochros, 1981; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541, หน้า 48) และจากการศึกษางานวิจัยเพิ่มเติม ผู้วิจัยพบว่าผลการวิจัยของ วชิรยา เขียนนอก (2554) ระบุอย่างชัดเจนว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้งที่มีความสัมพันธ์ทางบวก และส่งผลต่อคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียน คือ คุณธรรมจริยธรรม โดยแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะสามารถทำได้หลายวิธี วิธีที่น่าสนใจวิธีหนึ่งก็คือการศึกษาอย่างใคร่ครวญ (Contemplative Education) หรือการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน (Transformative learning) (ประเวศ วะสี, 2549) ซึ่งเป็นวิถีทางที่สามของการได้มาซึ่งความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัคพงศ์ สุขมาตย์ (2553, หน้า 150-157) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและพบว่า หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสามารถทำให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ในตนเอง มีความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมในทุกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียน พบว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนส่วนใหญ่เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างคนให้มีจิตสาธารณะหรือการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนนั้น นักเรียนหรือสมาชิกในชุมชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มองอนาคตร่วมกัน นักเรียนจะต้องสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคม มีความรัก เอื้ออาทร สามัคคี เรียนรู้ต่อการปฏิบัติร่วมกัน และมีเครือข่ายในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล, 2540, หน้า 42-44) จากการศึกษาของ โกวิทช์ พงษ์ภักดี, 2553 และพวงเพชร ภูพลอย, 2556) ที่ใช้ทศาคัยกระบวนการกลุ่ม ให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการนำเสนอตัวแบบและให้นักเรียนทำกิจกรรมบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง โดยครูจะให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยการแสดงท่าทางเป็นบุคคลต่างๆ ที่คิด

และแสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะตามสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้สมมติขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นการแสดงออกตามความคิดของนักเรียนเอง และถือเอาความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียนมาเป็น ข้ออภิปรายเพื่อการเรียนเรียนรู้ โดยเด็กกลุ่มที่เหลือจะทำการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออก กระทำตามตัวแบบ และแสดงความคิด ความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกของตัวแบบจิตสาธารณะใช้กระบวนการกลุ่มให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามแนวทางของกิจกรรมที่ได้กำหนดขึ้น นักเรียนจะอาศัยกระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้การมีพฤติกรรมจิตสาธารณะผ่านกิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายกลุ่มสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนได้ และลักษณะการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนส่วนใหญ่ในลำดับต่อมาเป็นลักษณะการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้ด้วยข่าวสารข้อมูล หรือการนำเสนอตัวแบบผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสังเกตหรือให้นักเรียนที่ประสงค์จะเลียนแบบจากตัวแบบนั้นได้สังเกตพฤติกรรมตลอดทั้งกิจกรรมต่างๆ ของตัวแบบ ผลจากการสังเกต จะทำให้นักเรียนบุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริ แคนสา (2551) ที่ทำการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และใช้การสอนโดยวิธีทัศนพฤติกรรมแม่แบบประกอบการเรียนรู้ จากการประมวลข้อค้นพบจากงานวิจัยการเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบ พบว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบสามารถพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนได้ จากการศึกษา งานวิจัยของดวงมณี วรรณสุธี (2552) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ลักษณะการจัดกิจกรรมหรือการจัดการเรียนรู้ที่อาศัยข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมการ์ตูน วิธีทัศน์ กรณีตัวอย่าง สื่อภาพยนตร์แบบปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนสังเกตรับรู้ลักษณะของตัวแบบจิตสาธารณะ แล้วนำข้อมูลที่ได้อาประมวลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆ นำเข้าสู่ปัญหา จากนั้นให้นักเรียนระบุและจำแนกปัญหา ตั้งสมมติฐาน รวบรวมข้อมูล เลือกและทดสอบข้อมูล สรุปข้อมูล และยอมรับพร้อมที่จะนำไปใช้ ใช้เรื่องจริงหรือเรื่องสมมติขึ้นจากความเป็นจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น เพื่อให้นักเรียนรับรู้แล้วนำข้อมูลมาประมวลให้เกิดความรู้ โดยการนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายคุณลักษณะจิตสาธารณะสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนได้ กิรติวิทย์ สุวรรณธรรม (2556) ยังได้ระบุวาทะบทของครูในการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยครูจะคอยกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ผ่านคำถาม การให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นตัวแบบจิตสาธารณะ สังเกตตัวแบบ เพื่อเลียนแบบตัวแบบสรุปความคิดรวบยอด จูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมทางบวกหรือพฤติกรรมจิตสาธารณะ อำนวยความสะดวกให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะตามที่ได้กำหนดขึ้น ช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้

2. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบท วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะจากเอกสารและงานวิจัย สังเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนมาสร้างเป็นร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะได้ผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานอย่างดี ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลปรากฏว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากขั้นตอนการจัดการ

เรียนรู้ได้ประสบทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) แนวคิดการศึกษาอย่างใคร่ครวญ (Contemplative Education) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี (Buddhist Instructional) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันจากขั้นที่ 1 เปิดใจเรียนรู้ (Do opened mind to learn) ที่เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ รับรู้ลักษณะสำคัญของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ โดยการสังเกตและรวบรวมสิ่งที่รับรู้มา นำมาความสำเร็จของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะร่วมกับประสบการณ์เดิมของตนเองคิดใคร่ครวญถึงต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะด้วยสุนทรียสนทนา โดยใช้คำถามแบบโยนิโสมนสิการ โดยครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมที่เน้นให้เกิดการคิดใคร่ครวญตามแนวโยนิโสมนสิการจนผู้เรียนเกิดกระบวนการทางปัญญา กระบวนการพัฒนาปัญญาเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจความเห็นความดำริที่ถูกต้องที่ถูกต้องจะเป็น แก่สารพลังหนุนให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนดีและถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะการปฏิบัติตนให้เหมาะสมระหว่างเข้าสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ จันทร์เขียว (2554) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการสร้างอย่างมีระบบและมีวิธีการสร้างที่เหมาะสม ทำให้ได้ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ขั้นที่ 2 พินิจใคร่ครวญ ที่เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำอย่างชัดเจน กำกับตนเองเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การปฏิบัติด้วยความเมตตา สงสารอยากช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ทำให้เกิดการช่วยเหลือคนอื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน แสดงพฤติกรรมโดยการอาสาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม (ธนา นิลชัยโกวิท, 2551) ขั้นที่ 3 ประมวลประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้รับรู้ความสามารถของตนเองในการแสดงคุณลักษณะจิตสาธารณะ โดยให้ผู้เรียนได้เห็นความสำเร็จจากการแสดงพฤติกรรมของการกระทำของตนเองด้วยการนำความสำเร็จของต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ หลอมรวมกับประสบการณ์ของตนเองและเพื่อนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ร่วมกับคำพูดในการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะของครู มาพิจารณาใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง มุ่งสู่การตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติตนให้ชัดเจน กำกับตนเองในการปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับ Bandura (1986) ที่ได้อธิบายว่า กระบวนการประเมินตัดสินการกระทำของตนเองเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากกระบวนการสังเกตตนในการปฏิบัติ เมื่อบุคคลสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเองแล้ว บุคคลก็จะนำเอาข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการสะท้อนประสบการณ์ของตนเองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันซึ่งจะก่อให้เกิดกัลยาณมิตร สามารถช่วยส่งเสริมและให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ความสุข ความสำเร็จร่วมกัน (วิศิษฐ์ วังวิญญู, 2548) แล้วนักเรียนจึงเขียนบันทึกสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความรู้สึกในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะที่พัฒนาขึ้น เน้นการให้นักเรียนได้เรียนรู้จากต้นแบบจิตสาธารณะทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตัวเองให้เป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะ มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตสาธารณะ

มีการกำกับตนเองให้ปฏิบัติตามเป้าหมายและแผนที่กำหนดไว้ และมีการเสริมสร้างให้นักเรียนได้รับรู้ศักยภาพในการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะของตนตามทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม (Bandura, 1986) ซึ่งขณะที่นักเรียนได้เรียนรู้ต้นแบบคุณลักษณะจิตสาธารณะ กำกับตนเอง และรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น นักเรียนได้รับการพัฒนาจิตใจให้เกิดความรักความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมตามแนวคิดการศึกษาอย่างใคร่ครวญ (สมน อมรวิวัฒน์, 2549; ประเวศ วะสี, 2550) โดยนักเรียนได้เปิดใจเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือผู้อื่น พิจารณาคุณลักษณะจิตสาธารณะของตนเองและผู้อื่นด้วยใจอย่างใคร่ครวญภายใต้สภาวะจิตใจที่เมตตากรุณาและมีความมุ่งมั่นในการที่จะปฏิบัติตนเองในการช่วยเหลือผู้อื่น ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมสุนทรียสนทนา ผึกคิดใคร่ครวญถึงเหตุและผลในการพัฒนาตนเองด้านจิตสาธารณะด้วยกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ นำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล และมีพฤติกรรมที่แสดงออกเหมาะสม (พระธรรมปิฎก, 2547) โดยใช้สังคหวัตถุ 4 ในการควบคุมหรือยึดเหนี่ยวจิตใจตนเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546) ในขณะที่กำลังปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ ควรศึกษาระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนก่อนเรียน 1 สัปดาห์ ก่อนเรียน เพื่อดูคุณลักษณะจิตสาธารณะที่นักเรียนมีอยู่เดิมก่อน และควรศึกษาหลังเรียน หลังเรียน 1 สัปดาห์ และหลังเรียน 2 สัปดาห์ เพื่อศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะจิตสาธารณะและความคงทนของคุณลักษณะจิตสาธารณะ

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะสามารถทำให้นักเรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบดังกล่าวโดยยังสามารถทำให้เกิดความคงทนของคุณลักษณะจิตสาธารณะได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนในระดับต่างๆ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม แนวคิดการศึกษาอย่างใคร่ครวญ และแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบพุทธวิธี

2. ควรมีการศึกษาวิธีการพัฒนาครูผู้สอนในระดับต่างๆ ให้มีความรู้ความสามารถในการบูรณาการการเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- การปิโตเลียมแห่งประเทศไทย. (2542, เมษายน-มิถุนายน). จิตสำนึกสาธารณะ. วารสารสื่อพลัง, 17,(2), 9-12.
- กิริติวิทย์ สุวรรณธรรม. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจิตสาธารณะตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โกวิท พงษ์ภักดี. (2553). การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ชาย โพธิ์สีตา และคนอื่นๆ. (2540). รายงานการวิจัยพื้นฐานการศึกษา สภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม
ของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนการนำกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อของชุมชน. นครปฐม :
สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงมณี วรรณสุทธิ. (2552). การพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนาธิล ชัยโกวิท. (2551). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตปัญญาศึกษา. จิตตปัญญาศึกษา :
การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่2). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). สภาพเศรษฐกิจสังคมไทยยุคใหม่ จริยธรรมในการศึกษาสำหรับอนาคต.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- นิรมล มาลัย. (2554). จิตสาธารณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนโดยการเสริมกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเวศ วะสี. (2550). ความเป็นมนุษย์กับการเข้าถึงสิ่งสูงสุด ความจริง ความงาม ความดี. กรุงเทพฯ :
กรีนปัญญาญาณ.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ.ปยุตโต). (2547). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม.(พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สยาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตโต). (2546). สู่การศึกษาแนวพุทธ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พลปลื้ง วงศ์คำมูล. (2555). การใช้กิจกรรมสมุดบันทึกความดีเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงเพชร ภูพลอย. (2556). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วสันต์ ทองไทย. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปริญญาโทการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรียา เขียนนอก. (2554). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิศิษฐ์ วัชรวิญญู. (2548). สุนทรียสนทนา. กรุงเทพฯ : สอนเงินมีมา.
- ศิริ แคนสา. (2551). การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : กรณีศึกษาโรงเรียน
คอนสวรรค์. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2549). บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล. (2540). ประชาสังคม : คำ ความคิด ความหมาย. กรุงเทพฯ :
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

- อมรรัตน์ จันทร์เขียว. (2554). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัคพงศ์ สุจมาตย์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. ปรินญาพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bandura, A. & Cervone, D. (1986). Differential Engagement of Self- Efficacy and Intrinsic in Cognitive Motivation. *Organizational Behavior and Human Decision Process*, 38, 92-113.